

ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם מחלליה מות יומת כי כל העושה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההיא (שמות לא, יד)

מצות שבת היא המצוה הראשונה שנתנה לישראל לפני מתן תורה, והיא עיקר האמונה ושקולה כנגד כל המצוות. ועם השבת יאמין אדם בחידוש העולם כי נברא בששת ימים וביום השביעי שבת. ואמר אב"י (שבת קי"ט ב): "לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת, שנאמר (יחזקאל כב, כז): "... ומשבתותי העלימו עיניהם ואחל בתוכם". וכן אמר הנביא ירמיה (יו, כז): "ואם לא תשמעו אלי לקדש את יום השבת ולבלתי שאת משא ובא בשערי ירושלים ביום השבת והצתי אש בשעריה ואכלה ארמנות ירושלים ולא תכבה".

וכתוב **בגמרא** (שבת קי"ח ב): "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים, שנאמר (ישעיה נו, ד): "כי כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בבגדתי" וכתוב בתורה (ישעיה נו, ז): "והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלת".

הגמרא במס' יומא פה/ב אומרת: "רבי יונתן בן יוסף אומר: [כתוב] כי 'קדש היא לכם' היא מסורה בידכם ולא אתם מסורים בידה. רבי שמעון בן מנסיא אומר: 'ושמרו בני ישראל את השבת' – אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה. אמר רבי יהודה אמר שמואל: אי הואי התם הוה אמינא דידי עדיפא מדידה [=אם הייתי שם הייתי אומר להם: ההוכחה שלי עדיפה משלכם, והיא:] **'וחי בהם'** ולא שימות בהם".

בגמרא זו התנאים מוכיחים איש איש בשיטתו שמצוה לחלל את השבת כדי להציל חולה מישראל. רבי יונתן בן יוסף דורש מהמילים "קודש היא לכם", שמותר לחלל שבת להצלת חולה שיש בו סכנה, שנאמר "קודש היא לכם". כלומר, **אתם העיקר והשבת טפלה לכם** ורבי יהודה בשם שמואל לומד מהפסוק: **"וחי בהם"** ולא שימות בהם.

וכן אומרים המדרשים **ילקוט שמעוני** (פרק כא - רמז שכז) **והמכילתא** (שמות, כי תשא) בהרחבה: "רבי יוסי הגלילי אומר: כשם שהוא אומר 'אך את שבתותי תשמורו' אך חלק; ויש שבתות שאתה דוחה [כגון: מלאכת הקרבנות ופיקוח נפש] ויש שבתות שאתה שובת [תמיד וכן מלאכת המשכן, אעפ"י שזו מצוה]. רבי שמעון בן מנסיא אומר: הרי הוא אומר: 'ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם' – לכם שבת מסורה ואין אתם מסורין לשבת. רבי נתן אומר: 'ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת **לדורותם'** – חלל שבת אחת כדי שתשמור שבתות הרבה: כי אות היא ביני **וביניכם**, ולא ביני ובין אומות העולם: **לדורותיכם**. שינהוג הדבר לדורות".

רבי מאיר שמחה הכהן בעל פירוש **"משך חכמה" שואל:**

"הלא השבת גופיה נדחית מפני פיקוח נפש אחת מישראל, והרי היא קלה אף מפני ספק פיקוח נפשו של אדם. [אבל] ומי שעובר על השבת, נהרג ונסקל?!"

כלומר, כתוב כאן: **"מחלליה מות יומת"**. אם חיי יהודי עדיפים משבת, כדברי הגמרא, ומחללים אותה לפיקוח נפש ואפילו על ספק פיקוח נפש אז איך ייתכן שדין המחלל שבת הוא להיסקל ולהיהרג?
תשובה

מתרץ בעל משך חכמה: "אכן באמת קדושת השבת נדחית מפני נפשו של ישראל, כי אם אין ישראל, ליכא שבת בעולם, ומי יעידו על שביתות השם ממעשיו ועל קדמותו בעולם. אכן, אם הישראלי לא שמר את השבת... גם אם אינו נסקל, נפשו נכרתת מן הקשר האמיץ אשר קשורה כנסת ישראל בה' ובתורתו, ומיתתו טובה גדולה היא לו".

כלומר, אדם המחלל שבת, כורת בכך את נפשו מהקשר המיוחד בין הקב"ה לעם ישראל, שנוצר באמצעות השבת. ומי שכרת עצמו כך, אין חייו חיים; ואדרבה, מיתתו (עונשו) מהווה את כפרתו ומיטיבה עמו "טובה גדולה היא לו".

ועוד אומר בעל **משך חכמה:** "כי קודש היא לכם, היינו שהיא נתונה לכם, ואתם העיקר, והיא (=השבת) הטפלה לכם (יומא פה/ב, ובמכילתא, כאן ג), ועושים כל צרכיהם בחולי שיש בו סכנה בשבת, כי אם אין ישראל, מי המה המקדשים אותה?! ואף על פי כן, 'מחלליה מות יומת', כי המחללה, הוא נשפל [=ירד]".

ממעלתו וחילל ברית קודש שהיה בינו ובין היי"ת, 'כי כל העושה בה מלאכה **ונכרתה הנפש ההיא** מקרב עמיה', אם כן הוא לאו בר קיימא הוא, ומיתתו טובה גדולה לו".

כלומר, את כל זה ניתן לדייק מהפסוק עצמו, כך: תחילה אומר הפסוק "כי קודש היא לכם", דהיינו, אתם העיקר והשבת טפלה לכם, ולכן פיקוח נפש דוחה שבת. אך לאחר מכן ממשיך הפסוק "**מחלליה מות יומת**", כלומר, אע"פ שפיקוח נפש דוחה שבת ולכן ערך החיים עולה על ערך השבת, בכל זאת המחלל את השבת דינו מיתה. ומדוע זה כך? "כי כל העושה בה מלאכה **ונכרתה** הנפש ההיא מקרב עמיה", דהיינו, ע"י חילול שבת, כרת המחלל את נפשו מהקשר בינו לבין הקב"ה וירד ממעלתו באופן המצדיק סקילה.

במלים אחרות: בשני מקרים צריך לחלל את השבת: **מצות ברית מילה ופיקוח נפש**. הקשר בין שני המקרים הוא: **מילה** מבטאת את כניסתו של הרך הנולד אל תוך עם ישראל, ומכאן ואילך הוא הולך וגדל כבן ברית, יהודי לכל דבר. **בפיקוח נפש** אנו עוזרים ליהודי לחיות כדי להמשיך לשמור שבתות רבות. חשוב לזכור כי החולה הוא למעשה אדם שעלול להגיע למצב שלא יוכל לקיים שמירת השבת שהוא רוצה בה. ע"כ בהיותו מנוע מלעשות זאת על כורחו, אומרת ההלכה מכיון שאתה רוצה בשמירת השבת התורה מתירה לשליח/הרופא לרפא אותך גם אם יש בכך חילול שבת, וזאת עפ"י **מאמר חז"ל** (מכות דף י"ב): "אמר רב הונא א"ר אלעזר: **מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים: בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו**. מן **התורה**, דכתיב [גבי בלעם]: 'לא תלך עמהם' וכתיב: 'קום לך אתם'. מן **הנביאים**, דכתיב: 'אני ה' אלהיך מלמדך להועיל מדריךך בדרך (זו) תלך'. מן **הכתובים**, דכתיב: 'אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן'. אולם אם הוא מחלל שבת ביוזעין ובזדון על זה נאמר: "ונכרתה הנפש ההיא מישראל", שהרי ניתק את נפשו מן הנפש הלאומית/יהודית ומן הקשר בינו לבין הקב"ה, קשר המתבטא בשמירת שבת קודש, וע"כ אין הגוף שלו יכול להתקיים, כי יהודי ללא תורה הרי הוא כגוף בלא נשמה.

וכך כתוב **במכילתא**: "כל מי שמשמר את השבת **מעיד** למי שאמר והיה העולם, **שברא את עולמו בששה ימים ונח ביום השביעי**. וכן הוא אומר: 'ואתם **עדי** נאם ה' ואני אל' (ישעיה מג). המחלל כופר בעדות